

INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2022. godina - broj 147

9 772637 268009

ISSN 263 - 2681

**BESPLATAN
PRIMJERAK**

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine
Ministarstvo rada i socijalne politike

VLADA TK

KynDysry

SADRŽAJ

SJEĆANJE NA SANJU ZAHIROVIĆ
3

SOCIJALNI MODEL INVALIDITETA
4 - 5

TRI IZAZOVA PRED SVAKIM
MATURANTOM S INVALIDITETOM
6

MEĐUNARODNI DAN OSOBA S
INVALIDITETOM
7

NEPRIHVATLJIV GOVOR O OSOBAMA S
INVALIDITETOM VIŠE JE OD RIJEČI
8 - 10

VELIKA HEROINA
11

JEZIK INVALIDNOSTI
12 - 13

“SVAKA JE BORBA POBJEDA”
14 - 16

SPINA BIFIDA
17

IZ AKTIVNOSTI
18 - 23

OSOBA SA OŠTEĆENIM SLUHOM,
PARLAMENTARNI ZASTUPNIK - BORAC
ZA PRAVA LJUDI S INVALIDITETOM
24

RIJETKE BOLESTI
25

MENTALNA PRIPREMA JE 90% USPJEHA
26

ŠARENA STRANA
27

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU SA
INTERNET STRANICA.

Informativni centar za osobe sa invaliditetom “Lotos” Tuzla

Redakcija:

Fikreta Hasanović
Suvad Zahirović
Jasminko Bijelić
Adisa Kišić

Grafički dizajn:

Dženita Musić

IN MEMORIAM

Sanja Zahirović (1963 - 2015)

Glavna i odgovorna urednica:

Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:

M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:

ic.lotos@bih.net.ba
info@ic-lotos.org.ba

Web:

www.ic-lotos.org.ba

Izdavač:

Informativni centar za osobe sa
invaliditetom “Lotos” Tuzla

Tiraž:

1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, “čovjek od inicijative” je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

Broj: 08-651-437-4/97

Sarajevo 16.12.1997. god.

Redni broj: 747

Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu sa Zakonom o javnom informisanju.

SJEĆANJE NA SANJU ZAHIROVIĆ

Petnaestog decembra 2022. godine navršava se sedam godina od odlaska Sanje Zahirović, jedne od osnivačica, uposlenice „Lotosa“ i aktivistice bez čije je nesebične posvećenosti, pokret za prava osoba s invaliditetom nenadoknadivo ostao na gubitku.

Sanja je svim svojim znanjem, energijom i vrijednim trudom štitila dostojanstvo i prava osoba sa invaliditetom otvarajući nove perspektive za njihovo aktivno sudjelovanje u društvu.

Vrijeme prolazi, sjećanja ne blijede, a mi u „Lotosu“, ali i svi koji se srcem zalažu i bore za prava i samostalan život osoba s invaliditetom, s ljubavlju, ponosom i poštovanjem čuvamo uspomene na Sanju.

Naša Sanja, i drugi dragi i važni ljudi koji su svojom borbom učinili ovaj svijet ljepšim, ostavili su nam u amanet zacrtani put ka ostvarenju naše misije, za ravnopravan život osoba s

invaliditetom. Zajedno smo započeli našu priču o neovisnoj, samostalnoj slobodi za mlade osobe s invaliditetom, i od Sanje naučili kako najbolje i dostojanstveno raditi na stvaranju čudesnih rezultata. Podstaknuti Sanjinom vjerom i snagom, u srcima i dalje s njom, priču nastavljamo evo već dvadeset šest godina i nastaviti ćemo težiti zajedničkom cilju, za kvalitetan i dostojanstven život osoba s invaliditetom..

U svemu što činimo, i ove, i svake naredne

godine, zajedno ćemo s našim mladim aktivistima, nastaviti jačati i prenositi snagu i volju, po uzoru na Sanjin započeti plan ostvarenja samostalnosti mladih osoba s invaliditetom kroz projekat čiji je ona začetnica - "Jačanje kapaciteta za samostalan život osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini" kojieg Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla provodi u saradnji sa Centrom za samostalan život STIL iz Stockholma u okviru programa organizacije

MyRight BiH.

Ništa nije isto bez nje, ali svako sjećanje na sve o čemu nas je učila, daje nam vjetar u leđa da nikad ne prestanemo vjerovati u ono u šta je ona najviše vjerovala. Vjerovala je u mladost i mlade ljude koji hoće, znaju i žele stvarati neki bolji svijet, prvenstveno za sebe, a onda i sve druge.

Vjerovala je i kroz taj projekat im dala šansu da budu nosioci promjena i kreatori svoje

budućnosti.

Svi ćemo uvijek zajedno sa svim osobama s invaliditetom koji su uključeni u pokret osoba s invaliditetom, nastaviti jednako vrijedno raditi, vjerujući da naša Sanja zna da njena djela ne ostaju zaboravljena nego da ćemo je se uvijek sjećati i slijediti ih.

***Osoblje i aktivisti
Informativnog centra za osobe s
invaliditetom "Lotos" Tuzla***

SOCIJALNI MODEL INVALIDITETA

Šta je socijalni model? Kako se sagledava invaliditet u kontekstu socijalnog modela? To su česta pitanja na koja uglavnom uvijek imamo odgovore, teoretski obrazložene. Međutim, praktična primjena socijalnog modela ostaje samo u okvirima teorije, jer kada se socijalni model pokuša primijeniti u praksi, kao takav postaje "utopija". Koliko na praktičnu primjenu socijalnog modela utiču stereotipi, predrasude i vrijednosni sistem svakog čovjeka, bez obzira na zvanje i zanimanje koji ga u jednom smislu i određuju, te nepoznavanje savremenih spoznaja o primjeni tog modela, još uvijek je pitanje na koje nemamo odgovor.

O socijalnom modelu invaliditeta, kao i o načinima njegove primjene govore nam svjetska literatura zapadnih zemalja, inkluzivna istraživanja, Međunarodna klasifikacija funkcioniranja (ICF), razne studije o invaliditetu, kao i akademske rasprave utemeljene na kvalitativnim istraživanjima.

POIMANJE INVALIDITETA KROZ HISTORIJU U OKVIRU RAZLIČITIH IDEOLOGIJA

Tokom niza godina osobe s tjelesnim i/ili psihološkim teškoćama bile su od strane zapadnjačkog društva predstavljane na mnoge načine, uglavnom, s manje poštovanja. Nekoliko modela karakteriziraju povijest invaliditeta, a to su vjerski model/model milosrđa, medicinski model/genetski model, a odnedavno društveni model/model ljudskih prava. Ovi modeli ili konstrukcije invalidnosti imali su snažan uticaj na postavke parametara za osobe s invaliditetom.

Model milosrđa vidi osobu s invaliditetom kao žrtvu. Ovisno o invalidnosti, osobe s invaliditetom ne mogu hodati, govoriti, vidjeti, učiti ili raditi. Invaliditet se smatra deficitom, a osobe s invaliditetom nisu u mogućnosti pomoći sebi i voditi neovisan život. One trebaju pomoć, simpatije, ljubavi, milosrđe, posebne

usluge i institucije, kao što su specijalne škole ili domovi. Ponekad osobe s invaliditetom i same usvoje takav koncept, pa se osjećaju "nemoćnima".

Kroz historiju jedan od najdominantnijih modela bio je medicinski model koji je podržan napretkom nauke i medicine. To je dalo moć i utjecaj medicinskoj struci da diktira životima osoba s invaliditetom. Pojam "normalno ljudsko biće" utemeljeno je na medicinskom pristupu čovjeku. Medicinski model usmjeren je na medicinske specifičnosti osobe, kao što je njeno specifično oštećenje, te je sklon problematiziranju osobe, gledajući na tu osobu kao na objekt kliničke intervencije (Quinn & Degener, 2002). Naime, model stavlja pojedinca u medicinsku kategoriju, za medicinsku korist. Problem se nalazi unutar pojedinca, odnosno osobe s invaliditetom zbog njenog oštećenja koje zahtijeva medicinsku intervenciju kako bi se ona prilagodila društvu. Uz medicinski model usko je vezana institucionalna zaštita osoba s invaliditetom, međutim, medicinski model došao je u pažnju mnogih aktivističkih skupina koje su se sedamdesetih godina 20. stoljeća borile za ljudska prava, ponajprije osoba s invaliditetom. Rezultat tih borbi bilo je uvođenje novog modela dizajniranog radi prevladavanja "ugnjjetavanja" i stigmatizacije osoba s invaliditetom, u okviru kojeg se medicinski pristup zamjenjuje "socijalnim modelom". To se odrazilo i na području zaštite mentalnog zdravlja gdje se pojavljuje tzv. "antipsihijatrijski pokret". Na taj je način omogućen novi, drugačiji pristup, kao i uvid u potrebe korisnika na mnogim područjima, ne samo medicine, već i ostalih profesija (Urbanc, 2006).

U okviru takvog pristupa neovisnost podrazumijeva osobu koja može sama zadovoljavati svoje potrebe djelotvorno preuzimajući kontrolu nad svojim životom i odabirući kako će taj život izgledati. Stavlja

pojedince u centar odlučivanja pri donošenju odluka koje se odnose na njega, te još što je najvažnije, smještava problem izvan osobe, u društvo.

U smislu socijalnog modela osoba s invaliditetom je aktivni borac za ravnopravnost, u partnerstvu sa saveznicima, za stvaranje društva koje je doista inkluzivno. Socijalni model za razliku od medicinskog modela prebacuje "krivnju" invaliditeta od osobe s oštećenjem na "nepravedno, okrutno društvo". Danas je socijalni model stekao značajnu popularnost, naročito među onima koji su tradicionalno označeni kao "nesposobni".

Model "ljudskih prava" usmjeren je na dostojanstvo ljudskog bića i tek nakon toga, ukoliko je to uistinu potrebno, na medicinske značajke te osobe. Četiri vrijednosti – dostojanstvo, autonomija, jednakost i solidarnost – naročito su važne u kontekstu generaliziranih pojmova u smislu vrijednosti, kao i u kontekstu invaliditeta (Quinn & Degener, 2002).

Prepoznavanje vrijednosti ljudskog dostojanstva služi kao snažan podsjetnik da osobe s invaliditetom imaju udjela u društvu te polažu pravo na to društvo.

Pojavom filozofije inkluzije i socijalnog modela dolazi do značajnih promjena u odnosu društva prema osobama s invaliditetom, posebno prema osobama s intelektualnim teškoćama. Ovim promjenama značajno je pridonio i pokret samozastupanja koji se smatra jednim od najzanimljivijih i najpozitivnijih pokreta prošlog desetljeća. Organizirajući se u ovaj pokret osobe s intelektualnim teškoćama pokazale su da imaju što reći, ukoliko im se pruži prilika. One žele biti u potpunosti dio društvene zajednice, te imati veću samostalnost i kontrolu nad svojim životom. Zato je razumljiva njihova želja za socijalnom inkluzijom. Ovakvi modeli mogu uticati na naše misli, govor ili ponašanje, pa nije čudno da se u svakodnevnoj praksi, čak i stručnoj, svjesno ili nesvjesno, koristi jedan od tih modela ili čak mješavina sva četiri modela.

Šta je to socijalni model invaliditeta?

Socijalni model invaliditeta nije tradicionalno dijagramski model kao ni mnogi psihološki i sociološki modeli, ali je progresivni politički koncept koji se protivi medicinskom modelu korištenom najčešće u zdravstvenim zanimanjima.

Socijalni model invaliditeta čini važnu razliku između pojmova "oštećenje i invaliditet". Ova razlika ugrađena je u socijalni konstruktivizam (filozofski temelj socijalnog modela) gdje se na invaliditet gleda kao na društveni konstrukt koji postoji u stvarnosti izvan jezika unutar složene organizacije zajedničkih značenja, diskursa i ograničenja koje nameće okruženje u određeno vrijeme i na određenom mjestu. Medicinski model kaže sljedeće: "Vi ste stradalnik. Vi ste problem. Vaš invaliditet traži brigu. Vi ne možete donositi odluke o svom životu. Vi trebate profesionalce kako bi Vam pomogli. Vi nikada ne može biti jednaki s osobama bez invaliditeta" (SCIL CIC, 2010). Međutim, socijalni model kaže drugačije: "Invalidnost nije individualni problem. Osobe s invaliditetom ne mogu se takmičiti pod istim uvjetima s osobama bez invaliditeta jer ima previše prepreka. Društvo je dužno ukloniti prepreke. Osobe s invaliditetom imaju jednaka prava na punu ravnopravnost kao i svaki drugi građanin".

Socijalni model invaliditeta sagledava probleme kroz društvene barijere te na taj način potiče osobe s invaliditetom da uklone krivnju sa sebe.

Socijalni model je koncept koji je svjestan da neki pojedinci imaju fizičke i psihološke razlike koje mogu uticati na njihovu sposobnost funkcioniranja u društvu. Međutim, socijalni model ističe da je društvo uzrok što pojedinac s fizičkim ili psihološkim razlikama postaje "invalid".

Drugim riječima osobe s oštećenjima nisu "invalidi" mimo njihovog oštećenja nego radi barijera koje postoje u društvu, koje ne uzima u obzir njihove potrebe.

Piše: Haris Kolašinac
Izvor: globalanalitika.com

TRI IZAZOVA PRED SVAKIM MATURANTOM S INVALIDITETOM

Zadnja godina srednje škole, pripreme za maturu i odlazak na fakultet donose neke brige o kojima prije mature osobe s invaliditetom rijetko razmišljaju.

Prvi dio toga svakako je privikavanje na neovisan život, koliko god je moguće unaprijed. Jednom kada postanu brućaši, studenti s invaliditetom morati će sami osmišljavati kako osigurati što veću neovisnost. Neovisan život u ovom kontekstu ne znači nužno da samostalno obavljate sve aktivnosti svakodnevnog života, već prije svega osiguravanje podrške koja će pojedincu biti potrebna tijekom studentskog života. To je moguće učiti tako da pojedinac promatra način na koji mu uobičajeno pomažu članovi obitelji, ukućani i prijatelji. Ako je osoba s invaliditetom naviknuta na određeni oblik podrške i ima je cijeli život, teže će nekoj drugoj osobi kasnije moći objasniti kakva mu je podrška potrebna. Stoga je potrebno osvijestiti svakodnevne izazove, pokušati predvidjeti kakvi će oni biti tijekom studija i razmotriti moguća rješenja. Samo samostalnost u donošenju odluka o tome kako će svakodnevica izgledati, može budućim studentima s invaliditetom uistinu pružiti priliku za neovisan život.

Planiranje svakodnevice drugi je veliki izazov s kojim se maturanti s invaliditetom moraju suočiti. Srednjoškolci ponekad energično traže neki svoj put, a ponekad su pasivni i čekaju da ih netko drugi potakne na konkretnu akciju. Kojem god tipu pojedinac s invaliditetom pripadao, priprema za budući studentski život treba obuhvaćati i naviknutost na planiranje svakodnevice. Jasno, neće se svi planovi ostvariti, no planiranje svakako pomaže u ostvarenju kratkoročnih i dugoročnih ciljeva. To uključuje i mudro raspolaganje vremenom te odluke o redoslijedu obavljanja aktivnosti svakodnevnog života.

Treći izazov koji ne smijete podcijeniti jest - umrežavanje. Vještina je to koju je moguće tijekom srednje škole pomalo i zapostaviti,

ako se počnete često kretati u krugu prijatelja koje već dugo i dobro poznajete. No, veliki dio studentskog života obuhvaćat će odnos s kolegama, pa je važno pripremiti se na okruženje nepoznatih ljudi, postati proaktivni kod upoznavanja i biti spremni na "razgovore o vremenu". Vjerojatno sada niste ni svjesni koliko vam jedan neobvezan razgovor može pomoći kada budete u situaciji tražiti literaturu za određeni ispit.

Većina izazova s kojima ćete se susresti kao studenti s invaliditetom na neki je način povezana s barem jednim od gore spomenuta tri izazova. Što prije razvijete strategije za njihovo prevladavanje, lakše ćete ostvariti željene akademske ciljeve, a usput ćete više uživati u čarima studentskog života. Invaliditet u tome ne mora biti prepreka, ako se fokusirate na svoje mogućnosti i dozvolite ostalima da učine isto.

Izvor: savezsumsi.hr

MEĐUNARODNI DAN OSOBA S INVALIDITETOM

Tema Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom - 3 decembra.2022. godine je "Transformativna rješenja za uključiv razvoj: uloga inovacija u poticanju pristupačnog i pravednog svijeta".

Rezolucijom 47/3 Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 1992. godine ustanovljen je Međunarodni dan osoba s invaliditetom. Ovaj dan obilježava se 3. decembra s ciljem poboljšanja razumijevanja problema invaliditeta i mobilisanja podrška za dostojanstvo, prava i dobrobit osoba s invaliditetom. Takođe, nastoji se povećati svijest o dobiti koja će proistići iz integracije osoba s invaliditetom u svakom aspektu političkog, društvenog, ekonomskog i kulturnog života.

Prema podacima WHO-a, broj osoba s invaliditetom u svijetu premašio je milijardu, a otprilike četiri od pet osoba s invaliditetom živi u zemljama u razvoju.

Dok se broj osoba s invaliditetom nastavlja ubrzano povećavati, kao glavni razlozi porasta navode se demografski trendovi, porast hroničnih zdravstvenih problema i starenje. Svjetska zdravstvena organizacija navodi da za skoro svakoga postoji mogućnost da se suoči s privremenim ili trajnim invaliditetom u nekom trenutku svog života, te podvlači da su osobe s invaliditetom nesrazmjerno pogođene pandemijom koronavirusa (COVID-19).

Izloženi kršenju ljudskih prava

Osobe s invaliditetom osim što vode borbu s vlastitim tjelesnim invaliditetom, moraju se boriti također s kršenjem ljudskih prava kojima su izloženi. Osobe s invaliditetom u mnogim dijelovima svijeta izložene su višestrukim kršenjima prava kao što su nasilje, zlostavljanje, predrasude i loše postupanje. Također, osobe s invaliditetom suočavaju se i s diskriminacijom i stigmatizacijom kada je riječ o pristupu zdravstvu i zdravstvenim uslugama. Iz WHO-a skreću pažnju na hitnu potrebu da se promoviše integracija osoba s invaliditetom

na svim nivoima zdravstvenih sistema, naročito primarne zdravstvene zaštite.

Finansijska prepreka u pristupu zdravstvenim uslugama

Invaliditet može biti izuzetno raznolik, a nekim osobama sa invaliditetom mogu biti potrebne sveobuhvatne zdravstvene potrebe, dok drugima ne. Međutim, svim osobama sa invaliditetom je potreban pristup osnovnim zdravstvenim uslugama kao i svakom ljudskom biću. Procjenjuje se da više od polovine osoba sa invaliditetom koje žive u zemljama s niskim dohotkom nemaju sredstava da sebi priušte zdravstvenu zaštitu. Činjenica da je invaliditet češći u zemljama sa niskim dohotkom i direktna veza između invaliditeta i siromaštva pokazuje da je najefikasniji način borbe protiv invaliditeta društveni razvoj.

Član 25. Konvencije Ujedinjenih nacija (UN) o pravima osoba sa invaliditetom zagovara pravo osoba sa invaliditetom na pristup najvišim nivoima zdravstvene zaštite bez diskriminacije. Međutim, vrlo malo zemalja nudi adekvatnu kvalitetnu zdravstvenu zaštitu svojim građanima sa invaliditetom.

Navodi se da mnoge osobe sa invaliditetom nisu u mogućnosti koristiti osnovne zdravstvene usluge, niti priuštiti čak ni putne troškove i troškove osnovnih lijekova.

80 posto osoba sa invaliditetom živi u zemljama u razvoju

Prema podacima UN-a, 80 posto od milijardu osoba sa invaliditetom u svijetu živi u zemljama u razvoju, a otprilike 46 posto stanovništva sa invaliditetom čine osobe starije od 65 godina. Prema navedenim podacima, procjenjuje se da svaka peta žena može imati invaliditet u nekom dijelu svog života, dok je taj procenat kod djece na nivou jednog od 10 djece. Navodi se također da su osobe sa invaliditetom četiri do 10 puta češće izložene nasilju.

NEPRIHVATLJIV GOVOR O OSOBAMA S INVALIDITETOM VIŠE JE OD RIJEČI

Mediji bi trebali da podižu svijest protiv predrasuda i stereotipa o osobama sa invaliditetom.

Počevši u strogom oponiranju onom što se osuđuje u "Pismo (je).. još jedan dokaz autistične politike kojoj je svojstveno jednodimenzionalno i neuvažavanje drugačijeg mišljenja i stava", "Ali mi nećemo da nas slijepac vodi i nećemo da budemo slijepo poslušni", "Ovakva ... politika (je) autistična, licemjerna, zlonamjerna i da nema šansu da se ostvari", "U ... ima dosta invalida, a sudeći po finansijskim rezultatima, i direktor je invalid', do isticanja većih mogućnosti od onih koje nam se pripisuju u "Kao da smo mi u BiH mentalno zaostali pa nam treba tutor!", obrazac u javnom govoru političara je isti – neprihvatljiv i diskriminirajući prema osobama s invaliditetom, čak i kada se na ovu populaciju ne odnosi.

Pravo je osoba s invaliditetom da budu adekvatno predstavljene

Ne staje javni prikaz invaliditeta na tom dijelu ljestvice političke nekulture – nastavlja se i u „Ove zgrade, reklo bi se slijepe“, na jutarnjem programu televizije s nacionalnom frekvencijom, kada se govori o zgradama u kojima se u večernjim satima ne može vidjeti svjetlo, jer vlasnici ne žive u tim jedinicama; „Hendikep nam je mjesec avgust, mjesec godišnjih odmora, mjesec snimanja“, kada se govori o najvećem filmskom festivalu ovdašnjih prostora, ali i „Povrijedio se negdje na poluvremenu... i svakako da bi bio veliki hendikep za njega da propusti...“

Urođeno dostojanstvo, jednaka i neotuđiva prava svih ljudi osnova su slobode, jednakosti i pravde u svijetu, ukratko bi glasio dio preambule Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, ratificirane 2010. godine u Bosni i Hercegovini. Po proklamovanom priznanju ovog međunarodnog akta, invaliditet je razvojni proces i „nastaje kao rezultat

djelovanja osoba s invaliditetom i prepreka koje proizlaze iz stajališta njihove okoline, te iz prepreka koje postoje u okolini“. Pod osobom s invaliditetom podrazumijevaju se osobe sa dugotrajnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima, koje u interakciji s različitim barijerama mogu ometati njihovo puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu ravnopravno s ostalim članovima tog društva. U kontekstu uticaja medija, koji po definiciji predstavljaju kanal temeljen na „političkim i ekonomskim uvjetima, strukturama, zakonitostima i tehnologijama i njihovim posljedicama“, (Kunczik, Zipfel 2006), posebno je interesantna obaveza države potpisnice iz čl. 8. Konvencije – u kojoj se pod pojmom podizanja svijesti da usvoji mjere usmjerene na borbu protiv predrasuda, stereotipa i štetnih postupaka, na svim područjima života, putem, između ostalih, mjera koje „promoviraju pozitivno gledanje na osobe s invaliditetom i veći stupanj društvene svijesti o osobama s invaliditetom“. Kako niti jedno pravo koje Konvencija štiti nije samostalno, važno je imati na umu i zaštitu integriteta, koja je zasebno pravo, a zapravo je ukupnost neke cjeline, nepovrijeđenost, dobrobit i, paradoksalno, najčešće objašnjena kao - izostanak funkcionalnih oštećenja. Već u samoj postavci prava osoba s invaliditetom, jasno je da je put do potpunog ostvarenja negdje između naizgled jasne definicije prava (kada sa apsolutnom sigurnošću tvrdimo da je riječ o osobama s invaliditetom) i svih životnih situacija koje se ne odnose na osobe s invaliditetom, ali itekako imaju značaja na građane koje češće imenujemo pogrešno čime ih ometamo u ostvarivanju prava.

Kako me oslovljavaš, tako me doživljavaš

Govorom o osobama s invaliditetom bavio se i civilni sektor i državne institucije. Jedan od najpoznatijih radova na ovu temu je Kodeks

o načinu predstavljanja osoba s invaliditetom u medijima iz 2012. godine, koji naglašava potrebu zasnivanja javnog govora na osnovnim postavkama Konvencije s ciljem značajnog iskoraka ka “jezičnoj standardizaciji, posebno u medijima koji trebaju biti i jesu spona između osoba s invaliditetom, organizacija osoba s invaliditetom i cjelokupne javnosti”. Kodeks, u osnovi, donosi pojmovnik kojim nudi rješenje za adekvatno predstavljanje osoba s invaliditetom, u kontekstu međunarodno prihvaćenog “Ništa o nama bez nas”, odnosno jednakopravne uključenosti osoba s invaliditetom u svim aspektima života koji ih se tiču.

Neprihvatljivom političkom govoru pažnju se u prošlom izbornom ciklusu bavila Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i u saopštenjima za javnost ombudsmani su izrazili stav o korištenju terminologije koja se može odnositi na ranjive kategorije, a posebno osobe s invaliditetom, s naglaskom na “bilo koji negativan kontekst kojim se dovodi u pitanje dostojanstvo lica s invaliditetom”.

Pored navedenog, važno je imati na umu i stav Ombudsmana da je njihova uloga, prije svega, preventivna, a da je korištenje nekorektne terminologije kojom javni prostor obiluje, zapravo već učinjena povreda.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom Republike Hrvatske, s daleko specifičnijim iskustvima i značajno djelotvornijim istupima, daje nešto širi stav u preporuci Hrvatskom novinarskom društvu, kako bi istu dostavili svim svojim članovima u vezi sa sudjelovanjem i prikazivanjem osoba s invaliditetom u medijima, te kaže da se “susreće se sa stereotipnim načinom razmišljanja o osobama s invaliditetom u svim područjima života pa tako i njihovim pravom na sudjelovanje u javnom prostoru putem medija, a koji mogu dovesti do uznemirujućeg i uznemiravajućeg govora”, posebno ističući ulogu medija u širenju svijesti o osobama s invaliditetom kao ravnopravnim građanima.

Vodeći se načelom poštivanja razlika i

prihvatanja osoba s invaliditetom kao dijela ljudske različitosti i čovječnosti, koje se vrlo često podrazumijeva, ali ne i primjenjuje, pravobraniteljica zauzima značajan stav – “nije nevažno u medijskom prostoru koristiti prihvaćeni termin osoba s invaliditetom, a za djecu djeca s teškoćama u razvoju”, te povezuje konvencijsko načelo prilagođavanja obaveze “prilagodbe i u načinu informiranja odnosno osiguranja primjerene komunikacije”. Svakako, nije teško sve navedeno primjenjivati kada je osoba s invaliditetom aktivni sudionik medijskog sadržaja, ali – umanjuje li to značaj prijema adekvatnih, ispravnih i etički korektnih informacija?

Kontekst je važan

U prvom redu, iskustvo pravobraniteljice ide dalje od – dovođenja osoba s invaliditetom u medije. Za stvarno i puno sudjelovanje, na koje se referira u drugoj preporuci – na konkretnom primjeru obrađuje važne kriterije – srazmjernosti učinjenih prilagođavanja.

Pitanje koje pravobraniteljica postavlja je, parafrazirano: Da li postoji druga - neutralna praksa koja bi na isti način mogla ostvariti taj legitimni cilj s manje štetnih posljedica za društvenu skupinu osoba s invaliditetom? Nadovezuje se sljedećim: da li je korištena mjera takvog značaja da je opravdano staviti sa strane društveni interes za postizanje stvarne jednakosti tradicionalno diskriminirane skupine, osoba s invaliditetom?

Faktički, tu odgovaramo na dva pitanja: da li je govornik u medijskom prostoru mogao koristiti bilo koji drugi izraz kojim ne bi doveo u nepovoljan položaj osobe s invaliditetom (politika ne uzima u obzir drugu stranu, rezultati su razočaravajući pa ću posumnjati u sposobnost kompetencije da obavlja taj posao, izazov nam je vrijeme održavanja festivala, izgrađene zgrade su puste, za igrača je šteta da propusti utakmicu) i da li je korišteni izraz najbolji/jedini/nezamjenjiv u prilici u kojoj je korišten?

Sasvim sigurno je da pozitivan odgovor na prvo pitanje vodi do negativnog odgovora na

drugo pitanje i podsjeća na važan segment o kojem se ne govori.

Uloga medija je veća od (puke) reprodukcije (bilo kakve) riječi

Kvalitetom riječi hendikep i hendikepiran se proteklih godina bavila teorija invaliditeta, najvećim dijelom engleskog govornog i obrazovnog područja. U konačnici, iako su obje riječi korištene u različitim sportskim disciplinama-jednoj koja se temelji na procjeni šansi za dobitak, a drugoj koja označava konjičke trke, što danas odgovara i prihvatljivosti termina u golfu, naglašava se neprihvatljivost termina sa aspekta označavanja invaliditeta. U Bosni i Hercegovini, zbog prihvaćenosti ovog termina u pravnoj regulativi koja se odnosi isključivo na osobe s invaliditetom, a potom i u nazivima organizacija osoba s invaliditetom koje svoj rad, u najblažem slučaju, deklarativno zasnivaju na Konvenciji

o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, sasvim je izvjesno da prosječan konzument medijskog sadržaja neće pomisliti na konja, kockanje u nekom obliku ili golferski rezultat.

Upravo zbog toga, valja podsjetiti na gatekeepere – čuvare medijskog prostora, medijske profesionalce koji biraju koja, ali – možda i bitnije, na koji način izabrana informacija ulazi u medijski sadržaj.

U konačnici, zagovornici ove teorije izbora vijesti bi tvrdili da kvalitet vijesti govori mnogo o prilikama u kojima je vijest izabrana, osobi koja ju bira, osobi koja ju prenosi i zajednici koja je dobija kao rezultat. U slučaju termina koji znače, isključivo ili u značajnom dijelu, nekorektan govor prema osobama s invaliditetom, teško da bi bila riječ o visokim, značajnim ocjenama svega navedenog.

Autorica: Ane Kotur Erkić

OD NEKOREKTNE TERMINOLOGIJE SVI PROBLEMI POČINJU

Život sa invaliditetom je borba. Borba od koje sam nekada zaista umorna – fizički, psihički, emocionalno, u svakom mogućem smislu.

I ovde ne mislim na zdravstvene izazove koje je donela moja povreda ili bilo kakve razlike u funkcionisanju, jer sa time prosto živim.

Borba je nepristupačnost i onemogućavanje na svakom koraku, gomila predrasuda u svakom aspektu života.

Borba je konstantno dokazivanje da si ljudsko biće. Borba je pokušavati da utičeš na svest društva koje godinama, decenijama, pa i vekovima unazad, vidi invaliditet kao nešto užasno. Borba je promena “nevažne” terminologije od koje svi problemi zapravo i kreću. Borba je konstantno vaganje da li biti smatran previše osjetljivim ako ukazuješ na probleme ili samo ćutati iako znaš da problem postoji. Borba je doći do toga da si samo čovek, a ne superheroj ili jadan. I znam da zapravo ni nemam izbor, jer su sve te borbe deo mog života. Pa zato kada dođu dani da se zapitam dokle više, kada imam jedino snage da se isplačem, kada ni ne znam šta i kako dalje, trudim se da podsetim sebe da ipak sve borbe nisu borbe sa vetrenjačama, iako ume da deluje tako.

Autorica: Milica Knežević

VELIKA HEROINA

"DJECA MI SE RUGAJU, ODRASLI BULJE U MENE, A JA SAMO ŽELIM PRONAĆI MUŽA"

Marie Holm Laursen (21) je djevojka koja boluje od rijetke bolesti krhkih kostiju, osteogenesis imperfecta. Dosad je 500 puta lomila kosti u tijelu i otkriva da je jednom prilikom slomila rebro samo zato što ju je uhvatila štucavica. Dijagnozu su joj postavili kad je imala samo tjedan dana. Radi se o nasljednom poremećaju kolagena koji uzrokuje difuznu abnormalnu krhkost kostiju.

Marie iz Aarhusa u Danskoj opisala je najgore iskustvo: "Najteže mi je bilo kad sam 2013. ispala iz invalidskih kolica. Slomila sam niz kostiju i imala sam krvarenje u mozgu. Liječnici nisu bili sigurni hoću li se izvući, stanje mi je bilo kritično."

Kad je bila mala, djeca su joj se rugala, a odrasli su je promatrali kao čudo prirode. Sad se bori protiv predrasuda i javno progovara o svojoj bolesti kako bi podigla svijest o ovom teškom zdravstvenom stanju. Govoreći o trenutku kad su joj postavili dijagnozu, rekla je da su liječnici bili zbunjeni što čuju zvuk svaki put kad pomakne noge: "Nakon rendgena cijelog tijela otkrili su da je to zapravo bio zvuk lomljenja kostiju u cijelom tijelu. Tako su otkrili da imam ovu bolest."

Kaže da joj odrastanje nije bilo nimalo lako:

"Ljudi uglavnom bulje iz znatiželje koja proizlazi iz manjka znanja i informacija, a to je glavni razlog zašto sad javno govorim o tome. Stanje me pogađa svakodnevno jer su mi kosti iznimno krhke i ponekad mi je jako teško nešto što je drugim ljudima normalno. Ipak, ne želim se ograničavati iz straha da ću slomiti nešto, moram živjeti život punim plućima, a zbog toga ponekad moram i riskirati. To što predajem i govorim na konferencijama je jedan od mojih najvećih životnih uspjeha i jako sam sretna što mi je to posao."

"Život s bolesti krhkih kostiju mogu podnijeti zahvaljujući prijateljima i obitelji koji mi odvlače pažnju kad sam u bolovima zbog lomova i pomažu mi što god mi treba. Najveća želja mi je osnovati obitelj, imati muža i djecu. Moram priznati da mi je zastrašujuće izgovoriti to naglas jer znam koliko je to teško s invaliditetom. Mislim da je jako važno imati snove i ne suzdržavati se zbog straha od poraza. Sami biramo svoj put, a na njemu se onda fokusiramo na pozitivno ili negativno. Trudim se uvijek birati pozitivno."

Izvor: jutarnji.hr

JEZIK INVALIDNOSTI

Jezik invalidnosti je sintagma pod kojom se podrazumevaju izrazi koji se koriste kada se govori o osobama sa invaliditetom.

Nastao je kao posledica neznanja društva kako da se odnosi prema ovoj grupi građana. Naime, pomoć, nastala iz potrebe da im se pomogne, često je imala oblik segregacije. Institucije za smeštaj osoba sa invaliditetom, strah od invalidnosti i njene potencijalne prenosivosti, kao i sujeverje bili su zapravo „instrument odbrane društva od onoga što se smatralo nespojivim sa estetskim, medicinskim i društvenim kriterijumima fizički i mentalno zdravog čoveka” i stabilan temelj za „stvaranje niza predubeđenja o nenormalnosti invaliditeta”. Jedan od pokazatelja takvog tretmana osoba sa invaliditetom je upravo nemoralni i uvredljivi jezik delom zaslužen za socijalnu i političku stigmatizaciju ove populacije. Promenu stavova i odnosa društva prema osobama sa invaliditetom pratilo je i menjanje samog jezika koji je korišćen kada se o njima govorilo ili pisalo. Tako je tokom srednjeg veka na našim prostorima u upotrebi bio termin “nemoćni”, a zatim “prokaženi”, pa “nedužni” koji je opstao čak do 20. veka. Sa velikim boginjama, čija je jedna od posledica bio trajni invaliditet, osobe sa invaliditetom su nazivane “osakaćenim”, “nagrđenim” ili “nečastnim”, dok su pedagoški radnici za decu sa invaliditetom koristili termine “abnormalna” ili “defektna” deca.

U 20. veku osobe sa invaliditetom su nazivane “slabomoćnima” ili pravno “privredno slabiji” što jasno govori „da se o njima nije razmišljalo u kategorijama njihove pravne i ekonomske jednakosti sa osobama koje nisu invalidi”. Pojedinci su se na javnim dokumentima čak potpisivali „kao “lični”, “radni” ili “ratni” invalidi, kao da je stanje invalidnosti bilo zanimanje ili, još gore, kao da ih je invalidnost odvojila u posebnu grupu ljudi”, nenamerno prihvatajući i sami izolaciju proisteklu iz represije kojoj su

bile izložene. Kako u svetu, tako i u našem društvu, „deo jezika invalidnosti nastao je iz satire i ironije, kao izraz ruganja ili mržnje prema psihičkom ili fizičkom odstupanju od postojećih normi i shvatanja zdravog nasuprot bolesnom” o čemu svedoče i danas postojeći nadimci i prezimena poput Grba, Gluvaković, Ćorić. Osobe sa invaliditetom su vekovima smatrane “teretom” za porodicu i društvo, nepoželjnom populacijom, invalidnost se vezivala za bolest, a termini poput bolestan, nemoćan, bogalj, bolesnik i slično su takve stavove samo podsticali. Čak i danas, tradicionalne predrasude su toliko čvrsto ukorenjene da i dalje postoje ne samo neadekvatni, već i uvredljivi termini.

Novi vek je doba kada se, uopšte gledano, insistira na političkoj korektnosti, ali je invalidnost jedno od polja gde primena iste u praksi ide sporo uprkos višedecenijskim nastojanjima, pre svega samih osoba sa invaliditetom, da objasne da je invalidnost stanje, a ne vrsta bolesti. Ovo se može delom objasniti činjenicom da se doza patetike uvek “dobro prodavala” u medijima i uopšte u široj javnosti, a osobe, naročito deca sa invaliditetom, su po tom pitanju i više nego “pogodna” sfera delovanja.

Iz te perspektive, nedovoljno informisanom svetu sintagma “prikovan/vezan za kolica” zvuči senzacionalistički, “invalidno lice” stručno, “osobe sa posebnim potrebama” pompezno, a “hendikep” internacionalno, dok zapravo nepreciznost, čak i apsurdnost ovih termina sugerišu umanjene vrednosti i kapacitete, stvarajući konfuziju kako kod samih osoba sa invaliditetom tako i u celokupnom društvu.

Sintagma “prikovan/vezan za kolica” pre svega potencira pasivnost, sa akcentom na njegovu nemoć u svakom smislu te reči, dok bi izraz “invalidno lice” osim toga još značio i da ta osoba manje vredi, a suština je zapravo u tome da određena osoba ima invaliditet kao

samo jednu od svojih brojnih karakteristika svojstvenih svakom ljudskom biću.

Ni toliko popularni termin, naročito u stručnoj literaturi i medijima, "osoba sa posebnim potrebama" nema mnogo smisla, s obzirom da odgovor na pitanje koje su to "posebne" potrebe osoba sa invaliditetom, a da nisu prirodne, niko do sada nije uspeo da pruži. Način njihovih zadovoljavanja jeste drugačiji, ali sama potreba (ustajanje iz kreveta, umivanje, tuširanje, doručkovanje, odlazak u školu, na posao, u prodavnicu, restoran i slično) je ista kao i kod svih drugih ljudi.

Neadekvatan je i termin "hendikep" s obzirom da može imati mnogo šire značenje od onog koji ima reč "invaliditet". Zapravo, osoba koja se našla u društvu stranaca čiji jezik ne govori, može se osećati "hendikepiranom", bez obzira na to da li ima ili nema neku vrstu invaliditeta. Termini amputirac, autističar, daunovac, distrofičar i, uopšte, poistovećivanje osobe sa dijagnozom, karakteristični su za stručni žargon ili žargon grupe i ne preporučuju se u formalnim situacijama, dok reči slepac, gluvač, idiot, bolid, retard i slično imaju pogrdnu konotaciju.

Kao što je invalidnost iz ugla socijalnog modela društveni fenomen, tako i korektna upotreba jezika kojim se opisuju osobe sa invaliditetom „više nije samo pitanje jezika, lingvistike, pravopisa”.

Zbog činjenice da „akcenat stavlja na samu ličnost i njene potencijale, dok je invaliditet u drugom planu”, ispravan i politički korektan izraz za predstavnika grupe građana, jeste "osoba sa invaliditetom", proistekao iz socijalnog modela pristupa invalidnosti.

U skladu sa tim, adekvatni su termini čovek/žena/dete sa invaliditetom ili, konkretnije, sa fizičkim/telesnim (motornim i senzornim) invaliditetom, sa smanjenom fizičkom, psihičkom, intelektualnom sposobnošću i slično. Senzibilizacija javnosti na različitost je proces u okviru koga je upotreba politički korektnih termina zajednička odgovornost pre svega „onih koji zastupaju interese osoba sa invaliditetom, ali i medija i pojedinaca koji oblikuju i prosleđuju informacije”.

Međutim, konačan cilj višedecenijskog rada će eventualno biti postignut tek kada osobe sa invaliditetom, uz standardizaciju terminologije, kao važnog, ali ipak jednog od segmenta ove kompleksne problematike, budu imale status samostalnih građana, a ne objekta milosrđa i pacijenata, kada fokus bude bio ne na oštećenju pojedinca, već na razvijanju pristupačnog, fleksibilnog okruženja koje pruža podršku svim svojim građanima, kada se u obrazovanju, zapošljavanju, kulturi i svim segmentima života, bude podsticala integracija osoba sa invaliditetom u glavne društvene tokove, a ne segregacija i konačno kada osobe sa invaliditetom budu imale vidljive, aktivne i ravnopravne uloge u društvu u kome žive sa svim ostalim građanima.

Autorica: Jelena Milošević

"SVAKA JE BORBA POBJEDA"

Kad primijete moj slušni aparat, momentalno počinju sa mnom pričati kao da sam dijete, glasno viču, ili širom otvaraju usta i presporo pričaju...

INICIJATIVA:
Ukratko se predstavite

našim čitaocima. Ko je Bojana Ljubojević?

Bojana je osoba koja je vedrog duha, s iskustvima i godinama starije osobe u tijelu mlade osobe i ima oštećenje sluha od treće godine. Voli duge šetnje, planinarenje, putovanja, učenje, druženja i razgovore s dragim osobama. Rođena sam 28.09.2000. u Bijeljini, živjela u malom selu u Gornjoj Tuzli i školovala se u Tuzli, gdje mi je i trenutno prebivalište. Završila sam Medicinsku školu, za fizioterapeuta, zanimanje koje volim i dan-danas. Od nedavno sam aktivistica i zaposlenica u Informativnom centru za osobe sa invaliditetom „Lotos“.

INICIJATIVA: Kada se prisjetite vašeg djetinjstva, kakvim sjećanjima je obojeno to vrijeme života?

Nažalost, nemam tako lijepe uspomene iz djetinjstva, pošto sam ja odrastala bukvalno skoro bez porodice i iole normalnog života jednog djeteta kojeg nisam imala. Uvijek kad se sjetim mog djetinjstva, bude mi se teška sjećanja, jer sam živjela u jednom malom selu koje je bilo odvojeno od grada i gdje sam često radila teške i fizičke poslove, a da ne pominjem kako se putovalo u školu i kako nisam imala društva. Ali, s vremenom sam shvatila kako se sretan život ne sastoji u nepostojanju, već u ovladavanju poteškoća. Ali, imam i lijepa sjećanja na životinje koje smo imali tada. U tim vremenima oni su mi bili društvo koje nisam imala i od kojih sam baš

dosta naučila, ma koliko to čudno zvučalo.

Odmalena sam jako voljela životinje svih vrsta, najviše pse. I dan-danas gajim tu ljubav prema njima. Često sam volontirala u azilima, sad nažalost zbog mnogobrojnih obaveza ne uspijem tako često kao prije. Ali sve životinje, najviše psi, imaju posebna mjesta u mom životu i srcu.

INICIJATIVA: Po vašem mišljenju, da li su pitanja osoba s invaliditetom dovoljno prepoznata u našoj zajednici? Kako je to biti djevojka s invaliditetom u našem društvu, s kojim izazovima se najviše suočavate?

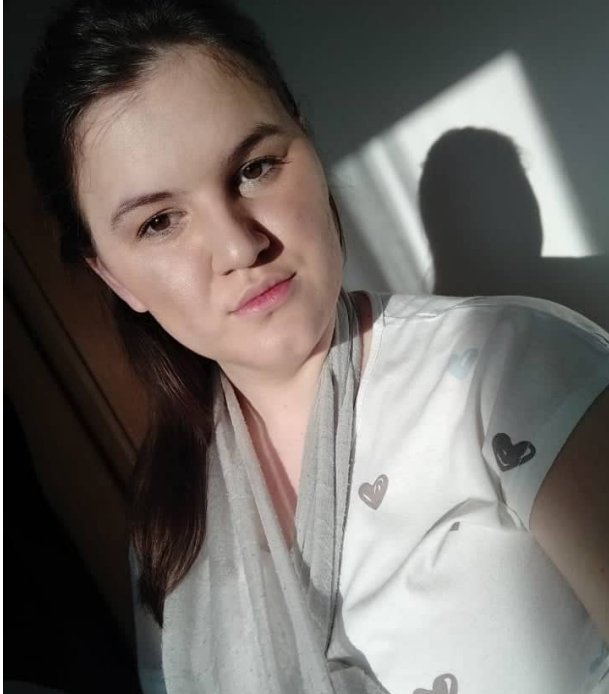
Ja prije Lotosa nisam imala pojma o osobama sa invaliditetom, o tome koja su naša prava, o personalnoj asistenciji, peer supportu.. o svemu tome nisam ništa znala. Tek kad sam došla u Lotos, sve sam to počela učiti i primjenjivati prvenstveno na sebi, da bih ja shvatila šta to zapravo znači i zbog čega je važno, pa kako bih to prenijela onda i na okolinu. Želja mi je da sistem i građani shvate ko sam i da spoznaju sve ono što sam i ja, a što naravno i dan-danas učim i usvajam.

Pošto je moj invaliditet oštećenje sluha, mogu reći da mnogi ljudi imaju predrasude o nama, npr. da ne znamo pričati, čitati, razmišljati čak ni da osjećamo. Mene često u novom društvu ne prihvataju, ili kad idem negdje i kad primijete moj slušni aparat ili moj glas koji je drugačiji jer nemam dovoljno razvijen govorni aparat, momentalno počinju sa mnom pričati kao da sam dijete, ili glasno viču, ili širom otvaraju usta i presporo pričaju. Nekad me samo gledaju kao da sam pala sa Marsa ili se jednostavno prave da nisam tu. Ne mogu nabrojati s koliko sam se izazova suočila i koliko toga sam jedva prevazišla. Ovo što sam nabrojala su samo sitni primjeri, a trebalo je vremena i volje da se suočim sa svojim nedostacima i da ih priznam sama sebi. Nisam dopuštala da me savladaju i sve što

sam prošla me naučilo strpljivosti.

Ono što želim reći je da ljudi često imaju pogled na svijet kao na mali, zatvoreni bazen, i da im mi trebamo pokazati otvoreno more. I tada će nas moći istinski upoznati i sve naše osobine će doći do izražaja.

INICIJATIVA: Da li ste imali prepreka tokom školovanja, da li je postojala potrebna podrška za djecu sa oštećenjem sluha?

Za početak, željela bih s vama podijeliti riječi kojima je Hellen Keller opisala njeno studiranje i koje su u životu i meni znale pomoći: „Posrcem, padam, ustajem... Teškom mukom nastavljam dalje, ali idem naprijed... Sve sam željnija i sve više i više se penjem. Nazirem sve širi horizont. Svaka je borba-pobjeda“

Kad se prisjetim mojih školskih dana, uvijek me hvata neka tuga, ali i ponos.

Osnovnu školu sam završila u Centru za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora u Tuzli, a poslije sam upisala srednju školu. Mogu da kažem da medicinu u početku nisam voljela i nisam je željela upisati, ali sad svakim danom shvatam da je to bila jedna od mojih najboljih odluka. Ali, lako nije bilo, mogu reći da sam četiri godine išla kroz trnje, oštro kamenje i vatru. Tada nisam imala adekvatnu i potrebnu pomoć u nastavi, jer nije bilo tumača znakovnog jezika, niti je bilo razumijevanja u

početku. I na kraju sam uspjela, završila sam školu s diplomom i zvanjem jedne od najboljih učenica i s osmijehom i nadom u bolje sutra za druge mlade osobe s oštećenjem sluha i svih osoba sa invaliditetom uopće.

Ja sam uspjela završiti sve to, ne znam ni sama kako, ali znam samo da je bilo uz Božju pomoć i uz moju odluku da spasim sebe.

Ali, danas često razmišljam o tome kako je sad novim generacijama, zato što ih razumijem i znam da nije lako. Voljela bih da Zakon o upotrebi znakovnog jezika bude poštivan i da svaka institucija, ustanove, a posebno škole, imaju angažovanog tumača za znakovni jezik jer time bi se mnogo više olakšalo praćenje nastave. Svakoj osobi koja se obrazuje, bez obzira da li ima invaliditet ili ne, mora se osigurati potrebna podrška i pomoć.

INICIJATIVA: Veoma ste mladi i uspješni. Kako biste opisali vaš put sticanja radnog angažmana, šta je bilo potrebno da stignete do ovoga gdje ste danas?

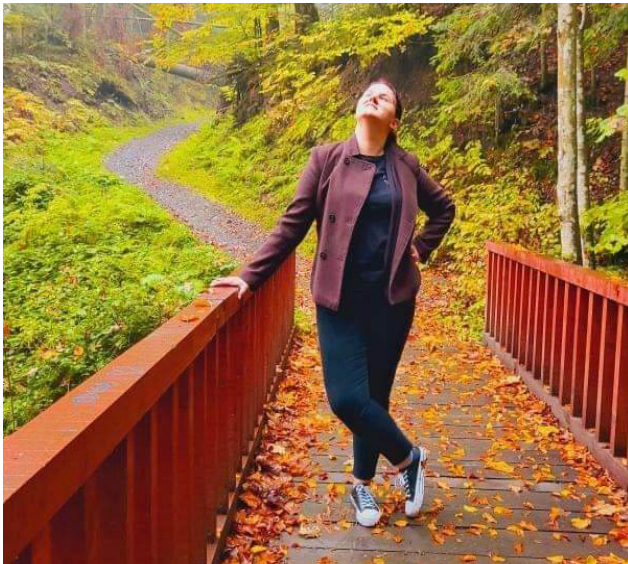
Trudim se da se sve više uključujem u aktivnosti i ukazujem na probleme s kojima se susreću osobe sa invaliditetom, kako bismo kroz različite načine postigli da dopremo do javnosti, i tako pokazali pravu i cijelu sliku osoba sa invaliditetom. Lako nije, put do ovakve mene danas je bio težak. Upoznala sam toliko divnih osoba u Lotosu i sve njihove različitosti su obogatili moj život. Nikada nismo stvarno sretni dok ne pokušamo uljepšati živote drugih. A moj trenutni radni angažman i divne kolege mi omogućuju to i pokazali su mi da vrijedim i da voljom i željom zajedno možemo postići pozitivne rezultate.

INICIJATIVA: Vaše želje, snovi i ciljevi... U kojoj mjeri vas je invaliditet sputavao?

Kad sam bila mala i onda kad sam počela shvatati kako ovaj svijet i život uopće funkcioniše, toliko želja i snova sam imala, a kako sam odrastala, željela sam ih ostvariti. Ali, prepreke su uvijek bile tu, i ja sam u to vrijeme znala jako brzo odustajati zbog straha i srama, te najviše zbog mišljenja okoline. Trebalo mi je vremena da shvatim da me invaliditet ne

sputava, nego upravo moj strah. Kad sam to shvatila, koliko sam ciljeva ispunila i izgradila sebe i nisam više pomišljala da je gluhoća moja mana. Čak sam bila sretna jer znam da je to bila moja motivacija da se borim i dokažem kako to nije prepreka da ostvarim svoje ciljeve. Sad polako sve one dječje želje ispunjavam, i naravno nove mladalačke želje imam i nadam se uvijek ostvarenju novih ciljeva. A snovi, oni mi se već ostvaruju. Za sada snivam o osnivanju svoje porodice, doma, kao i svog mjesta i napretka sebe u smislu aktivistice za prava osoba s invaliditetom. Posebno bih voljela da doprinesem borbi za prava osoba koje imaju oštećenje sluha, kao i ostalih invaliditeta naravno.

INICIJATIVA: Šta mogu i trebaju poduzeti mlade osobe s invaliditetom kako bi postigli kvalitetan i dostojanstven život?

Moraju da budu aktivni i spremni da uče o svojim pravima, kao prvo, da se osnaže i upoznaju sa pojmom samostalnog života osoba s invaliditetom, da grade svoju volju i uvijek ukazuju svima da osobe s invaliditetom imaju jednaka prava kao i svi. Svi mladi moraju biti svjesni da bez obzira na to što imaju ili nemaju invaliditet, imaju pravo da uživaju u slobodi tj. u sopstvenoj nezavisnosti i mogućnosti donošenja odluka. Jako je važno da iskoriste prilike i idu na edukacije i treninge, da upoznaju i nađu svoje ja i jačaju svoje samopouzdanje. Također, jako

je važna međusobna podrška, razumijevanje i solidarnost.

INICIJATIVA: Od koga imate najveću podršku u životu, s kim dijelite radost i manje lijepe trenutke?

Imam jednu divnu prijateljicu koja je sa mnom od srednje škole i koja je bila uz mene u mojim najtežim danima ali i s kojom uvijek dijelim i najsretnije dane i momente i dan-danas. U životu su mi dragocjeni prijatelji jer shvatam da, bez obzira kako je teško bilo prije, uz prave ljude oko nas, može biti mnogo ljepše, uz podršku i razumijevanje. A i kolege iz Lotosa i Intraga me uvijek znaju ohrabriti i podržati, i uvijek su tu, ne samo za mene, nego za sve, s ljubavlju.

INICIJATIVA: Vaša poruka za osobe sa i bez invaliditeta?

Mi smo kao i svi drugi. Tu smo da živimo život kao i svako i u redu je da budemo to što jesmo. Kad sebe prihvatimo takve kakvi jesmo, život je ljepši i jednostavniji. Želim svima reći kako je život divan. Naravno da nosi sa sobom i mnogo izazova, ali kad imaš volju i spremnost na promjene, tada uvidiš da možeš i uspjeti. I kao što je Hellen Keller rekla: „Dok padaš, uzdižeš se i na kraju vidiš horizont najljepši od svih, jer je to ono što si stvorio sam i to je ono što promijeni tvoj pogled na život“. Nemojte razmišljati o drugima koji žele upravljati vašim životom ili vam kažu da nešto ne možete postići, već iskoristite ono što imate i što možete uraditi. Nikad ne treba odustajati odmah, probajte, i ko zna kako će ispasti i gdje ćete biti.

Pripremila: Adisa Kišić

SPINA BIFIDA

Spina bifida je urođena malformacija u kojoj postoji nepotpuno zatvaranje nervne cijevi na kraju prvog mjeseca embrionskog života i nakon toga, nepotpuno zatvaranje zadnjeg kičmenog pršljena. Meningokila i mijelomeningokila mogu se grupirati kao spina bifida cystica. Skrivena nema ili ima samo blage znakove, koji mogu uključivati dlakave mrlje, rupicu u kičmi, tamnu mrlju ili oteklinu na leđima na mjestu pukotine u kičmi.

Spina bifida urođeni je defekt koji karakterizira rascjep kralježnice zbog kojeg oboljele invaliditet prati cijeli život. Znanstvenici već desetljećima pokušavaju otkriti zašto se spina bifida razvija već u prvim tjednima začeća te rade na tome da ovaj defekt spriječe dok još beba nije ni rođena.

Donedavno njihovi naponi nisu davali konkretne rezultate, sve dok stručnjaci s Sveučilišta u Kaliforniji (UC Davis Health) u svojim istraživanjima nisu primijenili matične stanice. Još je prerano govoriti o nekoj revoluciji u medicini, no zasad se nova tehnika pokazala učinkovitom kod tri bebe na kojima je primijenjena.

Terapija matičnim stanicama na bebama je testirana dok su još bile u maternici. Tri su počele udarati nogama i micati nožnim prstima, dok kod ostalih matične stanice nisu

uzrokovale pozitivne promjene.

Svejedno, znanstvenicima je ova studija dala nadu da, u nekoj skorijoj budućnosti, spina bifida više neće biti nepoznanica koju je nemoguće izliječiti.

Dr. Diana Farmer s rečenog sveučilišta već

četvrt stoljeća proučava ovaj prenatalni defekt. Rodonačelnica je kliničkog ispitivanja koje spaja klasičnu operaciju i primjenu matičnih stanica.

Oduševili su me prvi rezultati novog tretmana, dug smo put prešli do toga da dočekamo ove tri bebe koje su nakon poroda počele micati nožnim prstima i mlatarati nogicama, kao da im spina bifida nije ni dijagnosticirana. Početna faza našeg kliničkog istraživanja pokazuje da su operacija i liječenje matičnim stanicama sigurni - rekla je dr. Farmer.

Dr. Farmer vodila je tim stručnjaka koji je više od deset godina proučavao upotrebu ljudskih matičnih stanica kod ovaca i pasa, tražeći odgovarajuće matične stanice te način njihove implantacije i najbolje kirurške tehnike. Rezultati istraživanja ostavili su ih bez teksta, nadmašili su sva njihova očekivanja, pa su u proljeće prošle godine ovu terapiju odlučili primijeniti i na bebama.

Još smo daleko od toga da znanstvenici primjenu matičnih stanica proglase 'konačnim rješenjem' za spina bifidu, no kalifornijski su stručnjaci barem zacrtali ohrabrujuće smjernice.

Mladen Kristić

IZ AKTIVNOSTI

KOALICIJA OOSI TK I AKTIV MLADIH

U prostorijama Informativnog centra za osobe s invaliditetom „Lotos“ Tuzla održavaju se redovni sastanci Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona, također i sastanci Koordinacionog odbora Koalicije za projekat „Ovdje sam - vidljiva i ponosna“.

Na sastancima su prisustvovala organizacije članice Koalicije a na dnevnom redu se razgovaralo o predstojećim aktivnostima po programu podrške MyRight Švedska radu koalicija u BiH za naredni ciklus 2023-2027. Također se razgovaralo i o aktivnostima koje su se desile u proteklom periodu u okviru programa EMPOWER a kojeg Koalicija provodi u saradnji sa Caritas BiH, i o radu lokalne zagovaračke grupe u sklopu projekata Empower i Access Caritas BiH.

Također, tema sastanaka je bila i dogovor o načinu obilježavanja predstojećeg 3. Decembra – Međunarodnog dana osoba s invaliditetom.

Sastanci Koalicije OOSI TK su realizovani u okviru programa MyRight BiH u 2022. godini za podršku radu koalicija koje djeluju po programu podrške Ureda MyRight u BiH.

Podijeljene su informacije o toku projekta "Ovdje sam - vidljiva i ponosna" te je donesena odluka o uspostavljanju Foruma žena sa invaliditetom u okviru kojega će žene i djevojke sa invaliditetom izabrati svoje rukovodstvo i nastaviti sa radom na podizanju svijesti javnosti o pravima žena sa invaliditetom.

Održana je Info – sesija po projektu za žene s invaliditetom "Ovdje sam – vidljiva i ponosna". Predstavnici članica Koalicije su upoznati o toku projekta, te o budućim aktivnostima s fokusom na zagovarački rad kroz implementaciju akcionog plana strategije od strane uspostavljenog Foruma žena s invaliditetom. Razgovaralo se o značaju uključivanja žena s invaliditetom u rad i upravljačke strukture organizacija.

Projekat „Ovdje sam, vidljiva i ponosna“ realizuje 5 koalicija organizacija osoba s invaliditetom u BiH a finansiran je od strane Švedske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju Sida koju predstavlja ambasada Švedske u Bosni i Hercegovini, posredstvom MyRight BiH.

Održan je i sastanak Aktiva mladih Koalicije OOSI TK kojem je prisustvovalo 13 učesnika. Na sastanku se razgovaralo o realizovanim aktivnostima Aktiva mladih, kao i idejama i planovima za rad u budućem periodu, poput učešća u studijskoj posjeti itd.

RADIONICA: "FILOZOFIJA SAMOSTALNOG ŽIVOTA"

U prostorijama Informativnog centra za osobe s invaliditetom „Lotos“ Tuzla 12. septembra 2022. godine održana je radionica za grupu mladih osoba s invaliditetom a tema radionice je bila „Filozofija samostalnog života“.

Mlade osobe s invaliditetom su upoznate sa principima filozofije samostalnog života, te su razmjenjivali mišljenja o vlastitim doživljajima

i iskustvima o mogućnostima samostalnosti u njihovom životu. Razgovaralo se o primjerima svakodnevnih događaja koji ne predstavljaju i ne znače samostalnost uz zaključak da živjeti samostalno ne znači živjeti sam i sve obavljati sam.

Projekat „Ravnopravne mogućnosti za mlade osobe s invaliditetom“ je finansijski podržan od strane Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona i Federalnog ministarstva za rad i socijalnu politiku.

KONFERENCIJA O ZNAČAJU ASISTIVNIH TEHNOLOGIJA ZA SLIJEPE OSOBE

U Sarajevu je 21. i 22. septembra 2022. godine održana međunarodna konferencija „Značaj asistivnih tehnologija u obrazovanju, rehabilitaciji i zapošljavanju slijepih osoba“. Konferencija je održana uz finansijsku podršku Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u F BiH.

Predstavnici organizatora ove konferencije Udruženje slijepih Kantona Sarajevo, Saveza slijepih Republike Srpske, Saveza slijepih Crne Gore i Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos“ iz Tuzle, potpisali su petogodišnji Sporazum o saradnji. Cilj ovog Sporazuma je zajednički rad u regionu, na unapređenju prava i položaja slijepih osoba i drugih osoba sa invaliditetom. Posebno je naglašena saradnja u oblasti koja se odnosi na savremene asistivne tehnologije, bez čijeg

korištenja nije moguća ozbiljnija inkluzija slijepih osoba u društvenu zajednicu.

TRENING ZA ČLANICE FORUMA ŽENA S INVALIDITETOM

U Hotelu „Zlača“ Banovići, u periodu od 20. do 22. septembra 2022. godine održan je trening za osnaživanje žena s invaliditetom o ljudskim pravima i uključivanju u organizacije osoba s invaliditetom, u okviru projekta "Ovdje sam - vidljiva i ponosna!"

Učesnice prvog treninga su bile članice Foruma žena s invaliditetom Koalicije OOSI Grada Bijeljina KOLOSI i Foruma žena sa invaliditetom Koalicije OOSI Tuzlanskog kantona, koji su formirani u koalicijama nakon realizovanog Mentoring Programa.

SAJAM NEVLADINIH ORGANIZACIJA

U Međunarodnom ateljeu "Ismet Mujezinović" u Tuzli, 10. oktobra 2022. godine otvoren je "1. Sajam nevladinih organizacija" kojeg organizuje Volonterski pokret Udruženja "Mladi Tuzle" u saradnji s Pozorištem mladih Tuzle i Srednjom "Savremeno – umjetničkom školom" Tuzla. Sajmu su prisustvovali predstavnici 25 nevladinih organizacija, udruženja i fondacija s područja Tuzlanskog kantona koji su svoj rad izložili i predstavili učenicima osnovnih i srednjih škola, studentima i građanstvu.

Prisutnima su se, pored Organizatora, obratili i predstavnici Grada Tuzla i Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona.

Ova aktivnost je dio projekta "Volonterski pokret – Mladi i renesansa" koji se realizuje uz podršku Fondacije tuzlanske zajednice u okviru projekta "Naša zajednica je naša odgovornost" kojeg na području TK provodi uz podršku USAID-a u okviru programa Snaga Lokalnog.

Predstavnici Informativnog centra za osobe s invaliditetom "Lotos" su učestvovali na Sajmu.

FESTIVAL "SLOBODA NARODU"

Festival „Sloboda narodu“ održan je u Tuzli 12. oktobra 2022. godine. Cilj je doprinijeti jačanju demokratije i ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. I ne plašiti se.

Vlast donosi odluke, narod bira vlast koja često ne radi u njegovom interesu i to treba izazvati građansku reakciju i bunt, poruke su organizatora.

"Da ljudi vide da je moguće slobodno govoriti o onome o čemu razmišljate, da je moguće slobodno iznijeti svoj problem ili želje i nekako poslati poruku. Svijet se ne mijenja preko noći, to svi znamo", kazala je Rubina Čengić, organizator Festivala.

"Treba nam sloboda, treba nam nešto što je racionalan i razuman razgovor sa argumentima bez vrijeđanja i ponižavanja protivnika", kazao je Srđan Puhalo, organizator Festivala.

Posebno u svemu glasno trebaju pričati mlađi, koji često svoj bunt protiv trenutnog stanja u kojem žive, izražavaju odlaskom iz BiH.

"Teška vremena, naprotiv, iz ljudi izvlače ono što je njihova bit i onda vidimo te neke mlade

ljude, neke nove lidere i ljude koji žele graditi neki bolji svijet", kazala je aktivistkinja Aida Ćorović.

"Ja sam svjesna, kao i moje kolege, da se danas-sutra nećemo moći zaposliti u nekim firmama koje drže neka stranke. Upravo zato jer jako glasno, imenom i prezimenom prozivamo i govorimo sve ono što smatramo da ne valja u našem bh.društvu", kazala je Mirela Biković, Omladinski resursni centar.

U društvu ne valja dosta toga, ali građani su pasivni i neizainteresovani za promjene što je pokazao i pocenat izlaznosti na glasanje u Tuzli.

"Nažalost ja mislim da mi živimo neku iluziju grada koji ima specifične političke okvire. Nažalost, bojim se da smo uljuljkani već 20 godina u tu iluziju grada te neke multikulturalnosti", kazao je Mirza Mehmedović, univerzitetski profesor. Nakon Banjaluke, Sarajeva i Tuzle, Festival slobode održat će se i u drugim gradovima, a sve uz poruku da borba za slobodu, nikada ne prestaje. Predstavnice I.C. "Lotos" su prisustvovala Festivalu.

RADIONICA ZA MLADE OSOBE S INVALIDITETOM

Informativni centar za osobe s invaliditetom „Lotos“ Tuzla u Hotelu „Zlača“ Banovići, u periodu od 11. do 13. oktobra 2022. godine realizovao je radionicu za mlade osobe s invaliditetom.

Voditelj radionice je bio direktor Udruženja slijepih Kantona Sarajevo Fikret Zuko a učestvovalo je 15 učesnika. Na radionici su se mladi upoznali sa Konvencijom UN o pravima osoba s invaliditetom, s fokusom na članove 9., 19. i 24. Mlade osobe s invaliditetom su stekle znanja o procesu ratifikiranja i usvajanja Konvencije i kroz razmjenu iskustava iznosili izazove i probleme s kojima se suočavaju u svakodnevnom životu. Zaključeno je da je poznavanje i pozivanje na Konvenciju UN i njenih članova koji obuhvataju sva prava osoba s invaliditetom, vrijedan i neizostavan alat u zagovaranju koje će doprinijeti zajedničkoj borbi za ravnopravan položaj osoba s

invaliditetom. Posebna pažnja je posvećena pitanju pristupačnosti, samostalnom životu i obrazovanju mladih osoba s invaliditetom, što su segmenti života koji su međusobno povezani.

Mladi su iznosili iskustva o izazovima zbog arhitektonskih barijera, neprilagođenih školskih ustanova i nepostojanja uslova za adekvatno obrazovanje, za što su se učesnici složili da je direktno uticalo na njihovo samopouzdanje i nedostatak mogućnosti za samostalnost u životu. Veliki problem predstavlja i nedostatak informacija u adekvatnim formatima, kako bi mlade osobe s invaliditetom mogle jednako i kvalitetno učestvovati u svim aktivnostima društvene zajednice. Učesnici su iznijeli i pozitivne primjere uključivanja u organizacije osoba s invaliditetom, te zaključili da moraju zajedno djelovati u zagovaranju za bolju budućnost i ravnopravne mogućnosti osoba s invaliditetom.

U lijepoj radnoj atmosferi, ali i neformalnom druženju, učesnici su podijelili mišljenja i stavove o važnosti političkog aktivizma, kao i, generalno, značaju učešća u donošenju odluka o pitanjima koja se direktno tiču njihovih života.

UNAPREĐENJE POLOŽAJA ŽENA SA INVALIDITETOM U BOSNI I HERCEGOVINI – SMANJENJE DISKRIMINACIJE I NASILJA

Žene s invaliditetom su posebno osjetljiva kategorija i često su suočene s višestrukim preprekama u društvu. Izložene su višestrukoj diskriminaciji, na temelju spola i invaliditeta i ne ostvaruju u potpunosti svoja osnovna prava. Biti žena s invaliditetom u BH društvu predstavlja svakodnevnu borbu sa izazovima i teškoćama koje pred njih postavlja neprilagođen sistem, nepostojanje sluha, razumijevanja i odgovornosti ključnih aktera zajednice. Informativni centar za osobe s invaliditetom “Lotos” Tuzla je prepoznao potrebu jačanja rada na poboljšanju položaja i kvalitetnog i dostojanstvenog života žena s invaliditetom, te realizuje projekat “Unapređenje položaja žena sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini – smanjenje diskriminacije i nasilja”.

Projektom se žele postići promjene u oblastima izgradnje kapaciteta organizacija, osnaživanja žena sa invaliditetom i poštivanja zakonske regulative koja štiti prava žena sa invaliditetom, kroz jačanje leaderskih i zagovaračkih kapaciteta žena s invaliditetom za borbu protiv nasilja i diskriminacije. I.C. “Lotos” će u naredne tri godine intenzivno zagovarati poboljšanje sistemskog odgovora na pitanje nasilja nad ženama sa invaliditetom, kao i na individualnom jačanju žena. U okviru projekta se provodi mentoring program za žene koje su prošle trening individualnog jačanja. Cilj mentoring programa je upoznavanje sa organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjem ljudskih prava sa naglaskom na zaštitu

od nasilja i podršku marginaliziranim ženama, unapređenje zagovaračkih kapaciteta, kao i sticanje drugih vještina poput timskog rada, organizacijske administracije i procedura i slično. Projekat implementira I.C. "Lotos" Tuzla u partnerstvu sa Threshold Association /Kynnys ry iz Finske.

POSJETA PREDSTAVNIKA CENTRA ZA SAMOSTALAN ŽIVOT STIL, ŠVEDSKA

U posjeti Informativnom centru za osobe s invaliditetom „Lotos“ i Tuzli, od 23. do 27. oktobra boravili su partneri i prijatelji iz Centra za samostalan život STIL iz Stockholma.

U sklopu posjete, 25.10. održan je sastanak sa članovima Upravnog odbora I.C. „Lotos“. U lijepom raspoloženju se razgovaralo o izazovima i postignućima zajedničkog partnerskog projekta „Jačanje kapaciteta za samostalan život osoba s invaliditetom u BiH“. Podijeljena su iskustva o radu i uključivanju mladih osoba s invaliditetom u aktivnosti projekta i društvene zajednice, kao i položaju i mogućnostima mladih u BiH i Švedskoj. Još jednom se uvidjela važnost zajedničkog aktivizma i razmjene ideja i planova za postizanje dostojanstvenog i punog učešća u životnim tokovima mladih osoba s invaliditetom

i njihovih porodica. U saradnji će se i ubuduće nastaviti djelovati kako bi se čvrsto i sigurno nastavilo putem svjetlije i ravnopravne budućnosti za osobe s invaliditetom.

PEER SUPPORT SASTANCI

Grupa od 17 sjajnih, mladih osoba s invaliditetom je 26. oktobra 2022. godine, ispunila i obogatila prostorije Informativnog centra za osobe s invaliditetom „Lotos“ Tuzla. Održan je Peer sastanak a tema je bila: „Razlike i izazovi života mladih sa invaliditetom u BiH i Švedskoj“.

Ovo je bila prilika da mladi razgovaraju s gostima iz Švedske o situaciji, prilikama i mogućnostima koje imaju mlade osobe s invaliditetom u njihovoj zemlji, kao i da prenesu iskustva koja doživljavaju mladi s invaliditetom u BiH. Mladi su se složili da je u životu s izazovima koje nosi invaliditet najvažnije, kao prvo, moći se izboriti sami sa sobom, kako bi se zajednički udruženim snagama postigla moć da osobe s invaliditetom jednako ostvaruju sva svoja prava. Naglašen je značaj pružanja međusobne podrške i snage među mladima s invaliditetom za sve pozitivne promjene koje žele postići. Među zajedničkim zaključcima je bilo i da osobe s invaliditetom moraju naučiti i biti svjesne da imaju pravo na izbor, odlučivanje i kontrolu nad svojim životima, kao i da pobijede stereotipe da osoba s invaliditetom treba da ima niska očekivanja od same sebe, što dovodi do pogrešne percepcije njih i od strane društva. Samo podsticanjem jedni drugih, zajedničkim aktivizmom, radom, učenjem i zagovaranjem za osiguravanje svih potrebnih vidova podrške, do boljeg sutra za osobe s invaliditetom - poruka je svih mladih učesnika ovog susreta.

Također, u Klubu „Zmajevno srce“ Tuzla održan je Peer sastanak za 12 roditelja mladih osoba s invaliditetom. Razgovaralo se o tome kako se roditelji osjećaju i kako sebe doživljavaju koristeći samo dvije riječi, kao i tome na čemu bi dalje mogli raditi kako bi unaprijedili kvalitet svog života. Druženje je proteklo u opuštenoj atmosferi uz zadovoljstvo i oduševljenje zbog zajedničkog susreta. Projekat „Jačanje kapaciteta za samostalan život osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini“ realizuje Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla u saradnji sa Centrom za samostalan život STIL iz Stockholma u okviru programa organizacije MyRight BiH.

STUDIJSKA POSJETA ČELIĆ

Grupa od 12 učesnika, mladih osoba s invaliditetom i predstavnica i predstavnika Informativnog centra za osobe s invaliditetom „Lotos“ Tuzla, 28. oktobra 2022. godine učestvovali su u studijskoj posjeti Čeliću. Učesnici iz I.C. „Lotos“ su se sreli sa predstavnicima Lokalne grupe za razvoj Čelić, te su razmijenili iskustva o radu i aktivnostima koje provode u svojim lokalnim zajednicama.

Razgovaralo se o načinima djelovanja i potrebi pružanja podrške korisnicima, djeci, mladima i osobama s invaliditetom, s ciljem poboljšanja kvaliteta i uslova života za sve članove zajednice. Aktualizirano je pitanje svjesnosti o važnosti inkluzije osoba s invaliditetom u sve segmente društva kao životne filozofije koja bi trebalo da bude zajednička misija za sve organizacije civilnog društva i zajednicu općenito. Učesnici studijske posjete su nakon sastanka prošetali Čelićem i razgovarali, između ostalog, i o problemu arhitektonske nepristupačnosti na čijem rješavanju je

potrebno raditi zajedničkim trudom svih aktera zajednice. U ugodnoj i lijepoj atmosferi dogovorena je zajednička saradnja u budućem periodu.

STUDIJSKA POSJETA AKTIVA MLADIH ZE-DO KANTONA

Predstavnice Aktiva mladih Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona su 10. novembra 2022. godine boravile u studijskoj posjeti Aktivu mladih Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom Tuzlanskog kantona. Obzirom da je Aktiv mladih Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom ZDK nedavno oformljen, izuzetno nam je drago da smo imali priliku da razmijenimo iskustva i razgovaramo o planovima za budući rad. Naše gošće su u prijateljskoj atmosferi u prostorijama Informativnog centra za osobe sa invaliditetom "Lotos" upoznate sa radom i funkcionisanjem I.C. "Lotos" kao vodeće organizacije Koalicije organizacija osoba s invaliditetom TK. Također, naše aktivistice i aktivisti su kroz prezentaciju i diskusiju predstavili Aktiv mladih Koalicije OOSI TK i načine rada, djelovanja i postignute uspjehe. Razmatrane su i mogućnosti o saradnji ova dva Aktiva mladih uz spremnost svih članova za aktivnosti i rad na borbi za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom u BiH. Nakon radnog dijela, druženje je nastavljeno uz ručak i obilazak Tuzle.

Studijske posjete su realizovane u okviru projekta „Ravnopravne mogućnosti za mlade osobe s invaliditetom“ kojeg implementira I.C. "Lotos" a finansijski je podržan od strane Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona i Federalnog ministarstva za rad i socijalnu politiku.

OSOBA SA OSTEĆENIM SLUHOM, PARLAMENTARNI ZASTUPNIK – BORAC ZAPRAVA LJUDI S INVALIDITETOM

Lord Ashley, rođenim imenom Jack Ashley, je poznat kao političar koji se borio za prava osoba s invaliditetom. Bio je član britanskog parlamenta preko 46 godina, prvo kao zastupnik u Donjem domu (engl. House of Commons), a zatim u Domu lordova (engl. House of Lords). Jack Ashley rođen je u industrijskom gradiću Widnesu pokraj Liverpoola. Već u dobi od 14 godina počeo je raditi u industriji. Ipak, kasnije je uspio dobiti visoko obrazovanje (pohađao je čak i Cambridge). U dobi od 43 godine postao je zastupnik u britanskom parlamentu. Ashleyja je zadesila osobna nesreća kad je u dobi od 45 godina potpuno izgubio sluh. To se dogodilo zbog neuspješne operacije na uhu, koja je zapravo trebala biti rutinska. Ta je operacija trebala ispraviti neku njegovu manju smetnju sa sluhom koju je zadobio još u doba radne karijere, no krenula je krivo, a njene su komplikacije uzrokovale gluhoću. Zbog gubitka sluha, Jack Ashley mislio je isprva dati ostavku na mjesto parlamentarnog zastupnika.

Ipak, nagovorili su ga da umjesto toga uzme tečaj čitanja s usana (radi praćenja rasprava u parlamentu). Tako je on ostao sjediti u parlamentu, vrlo vjerojatno kao jedini totalno gluhi parlamentarni zastupnik na svijetu. Kao takav, Ashley se počeo boriti za prava osoba s invaliditetom, naročito gluhih i slijepih. Pri tome je stekao znatnu potporu i ugled kod kolega, bez obzira na političke stranke. Godine 1972. zalagao se u parlamentu za revolucionarni prijedlog uvođenja razlike između pravne i moralne odgovornosti. Mediji su se također založili za uvođenje moralne odgovornosti, naročito u slučaju djece kojima je zdravlje bilo oštećeno kad su njihove majke u trudnoći uzimale talidomid. Borio se također i za davanje odštete ljudima koji su pretrpjeli oštećenja zbog cijepljenja, te zbog uzimanja štetnog lijeka Oprena (za artritis). Ashley je postao ugledan parlamentarac, a nagrađen je i titulom lorda, kao lord Ashley od Stokea. Umro je u visokoj 90. godini, 20. travnja 2012. godine.

RIJETKE BOLESTI

Najviša žena na svijetu prvi put je letjela avionom: "Morali smo maknuti šest sjedala"

Rumeysa Gelgi, najviša žena na svijetu, prvi je put letjela avionom nakon što je Turkish Airlines prilagodio jedan od svojih zrakoplova. Visoka je 215.16 centimetara zbog čega je proglašena najvišom živućom ženom ranije ove godine, a pronašla je svoje mjesto i u Guinnessovoj knjizi rekorda. Obično se kreće u invalidskim kolicima ili pomoću hodalice zbog svoje visine.

Gelgijina iznimna visina posljedica je stanja zvanog Weaverov sindrom koji, između ostalog, uzrokuje ubrzani rast. Dvadesetčetverogodišnjakinja do sad nije putovala avionom jer je bila previsoka da stane u obična sjedala, čak i kao dijete. Zahvaljujući Turkish Airlinesu, sad je to moguće. Izvukli su šest sjedala u jednom od svojih zrakoplova i zamijenili ih posebno izrađenim nosilima kako bi Gelgi mogla udobno letjeti. Na Instagram je postavila objavu kad je sletjela u Kaliforniju.

Besprijekorno putovanje od početka do kraja... ovo je bila moja prva vožnja avionom, ali sigurno nije posljednja. Od srca hvala svima koji su bili dio mog putovanja, napisala je. Otputovala je u San Francisco da bi unaprijedila svoju inženjersku karijeru, a u slobodno vrijeme sudjeluje u organizaciji raznih događaja za Guinnessovu knjigu rekorda. Svaki nedostatak možete pretvoriti u svoju prednost zato prihvatite sebe onakvima kakvi jeste, budite svjesni svojih potencijala i dajte sve od sebe, rekla je Gelgi kad je primila certifikat Guinnessove knjige rekorda. Ovo je drugi put da je Gelgi srušila svjetski rekord jer je 2014. proglašena najvišom živućom tinejdžerkom. Od tad je na svom profilu krenula koristiti za pisanje savjeta i potpore drugima s rijetkim medicinskim stanjima. Biti drugačiji nije toliko loše kao što mislite. Može vam donijeti neočekivani uspjeh. Smatram da se različitosti i nedostaci mogu pretvoriti u prednost ako to želite. Upravo to sam i sama napravila, rekla je Gelgi. Glavni urednik Guinnessove knjige rekorda, Craig Glenday, poželio joj je dobrodošlicu za ponovni dolazak u knjigu. Njen nepobjediv duh i ponos, koji ju izdvajaju iz gomile, prava su inspiracija. Kategorija najviše živuće žene ne mijenja se često, uzbuđen sam što mogu ovu vijest podijeliti sa svijetom, rekao je Glenday. Sultan Kosen najviši je živi muškarac, a 2018. godine izmjerena mu je visina od 251 centimetra. Zanimljivo je da je i on turskog podrijetla. Gelgi se nada da će ga jednog dana upoznati. Najviša žena koja je ikad živjela, bila je kineskinja Zeng Jinlian visoka čak 246,3 cm prije nego što je umrla 1982. godine. Osim spomenutog rekorda, Gelgi drži rekord za najduži prst na živoj ženskoj osobi, najveće ruke i najduža leđa.

Izvor: jutarnji.hr

MENTALNA PRIPREMA JE 90% USPEHA

Triša Zorn (1964, Kalifornija) američka je paraplivačica i najuspešnija sportistkinja u istoriji Paraolimpijade. Ukupno je osvojila 55 medalja (41 zlatnu, 9 srebrnih i 5 bronzanih) i primljena je u Paraolimpijsku dvoranu slavnih 2012. godine. Na Paraolimpijskim igrama učestvovala je kontinuirano od 1980. do 2004. godine. Godine 1996. u Atlanti osvojila je više medalja nego ijedan drugi sportista: dva zlata, tri srebra i tri bronzе. Na vrhu tabele bila je i na Paraolimpijadi u Barseloni 1992, kad je osvojila deset zlatnih i dve srebrne medalje. Na prvom takmičenju 1980. osvojila je sedam zlatnih. Posle Paraolimpijade u Sidneju, držala je osam svetskih rekorda.

Danas Triša Zorn radi kao pravica na Departmanu za pitanja veterana u Indijani.

"Pre Paraolimpijskih igara u Atini 2004, znala sam da je vreme da zatvorim poglavlje plivanja i da započnem novi profesionalni život. Plivanje me je na mnogo načina pripremio za profesionalnu karijeru u javnoj službi. Oduvek me je zanimalo pravo, ali dok sam odrastala, bila sam primorana da nastavim obrazovanje na koledžu koji nije imao tako intenzivan režim čitanja. Verujem da je to delimično i zbog moje majke, koja je htela da me zaštiti od mogućeg neuspeha zbog mog problema sa vidom. Nakon Paraolimpijade 2004, odlučila sam da se posvetim pravu, jer to je moja strast, i upisala sam pravni fakultet u Indijanapolisu. Diplomirala sam tri godine kasnije.

Kako moj invaliditet nije vidljiv, verujem da

su ljudi bili skeptični po pitanju mojih nastupa na Paraolimpijadi. Ali, većina onih koji su me upoznali kao osobu i saznali za moje oštećenje vida, postali su manje skeptični, a više usredsređeni na moju predanost i naporan rad. Pokušaj da razbijem stigmatu i prepreke koje društvo stavlja pred osobe s invaliditetom životni je izazov s kojim se svakodnevno suočavam u svojoj profesionalnoj karijeri.

Mnogo je ljudi doprinelo mom uspehu, od moje porodice i prijatelja, do profesionalnih kolega. Moja želja za uspehom i time da motivišem druge razvila se još u mladosti. Verujem da me je urođena tvrdoglavost gurala da savladavam prepreke s kojima sam se suočivala. Zato imam želju da promenim percepciju ljudi o tome šta su osobe s invaliditetom sposobne da urade. Nikada nisam imala uzore, u smislu da bih rekla: želim da budem kao ta osoba. Mama mi je uvek govorila da budem ono što jesam i da uvek postavljam izazove da bih probijala granice. Uvek sam se povezivala sa pojedincima koji su imali iste ciljeve i motivaciju i koji su me gurali napred, bilo da je reč o plivanju, školi ili poslu.

Poruka koju želim da pošaljem svim aktivnim sportistima:

1. Odaberite odgovarajuću mantru ili pozitivnu frazu koju možete iznova ponavljati. Na primer: Osećam se snažno.
2. Vežbajte više scenarija i tokom vežbi ponavljajte: Ovo sam već radila i izvodljivo je – sve dok to ne postane automatska izjava primenjiva u različitim sportskim situacijama.
3. Stvorite pozitivnu mentalnu sliku ili vizualizaciju. Fraze i reči koje odaberete treba da budu one koje možete odmah prizvati i stvoriti sliku sebe kako radite tačno ono što izgovarate. Slika zajedno s rečima moćna je kombinacija koja stvara pozitivnu poruku povezanu s uverenjem. Mentalna priprema je 90% uspeha."

Izvor: en.wikipedia

ŠARENA STRANA

KOMPLIMENT

Danas sam dobila kompliment od jednog djeda u liftu.

Rekao mi je da sam lijepa a onda me pitao:

-Kuda ide ovaj autobus?

DILEMA

Pitaju me šta radim za vikend. Ne znam šta da odgovorim. Možda me zovu na roštilj, a možda da pomognem cijepati drva.

STRUJA

Sreo sam drugaricu iz gimnazije. Nismo se vidjeli godinama.

- E kako si, šta ima novo kod tebe?

- Eto, živim lijepo, udala sam se, imam dvoje djece, dobar posao. A ti?

- Ja sam evo krenuo da platim struju.

- Aha... a inače?

- Inače će da mi je isključe.

BEJZBOL

Policija uhapsila ženu.

- Gospodo, zašto ste tukli muža bejzbol palicom?

- Nisam ga tukla. Pitao me da igramo bejzbol, i ja sam ga slučajno udarila palicom.

- 28 puta??

- Pa kad ne znam pravila!

VRIJEME

Vrijeme liječi sve. Zato se u ambulanti toliko dugo čeka.

ŠLJIVA

- Mama, koje je boje šljiva?

- Plava.

- A zašto je ova crvena?

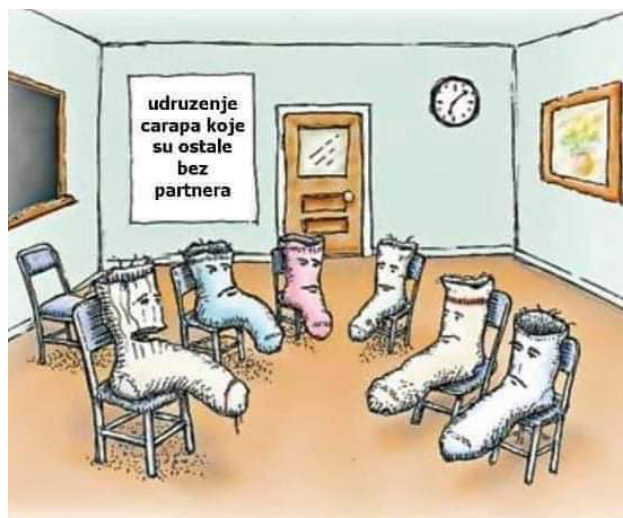
- Zato što je zelena.

PAS

Pas jede, pije, uživa, izležava se na trosjedu, češe se.

Žena kaže da je presladak i obožava ga.

Ja radim sve to isto, a meni kaže da sam lijenština i ljuti se.

poslednje cega se secam je da su ga kacili na strik.....od onda mu se gubi svaki trag

**DRAGI PRIJATELJI I POSLOVNI SARADNICI
SRETNE PREDSTOJECE PRAZNIKE
I USPJEŠNU NOVU 2023. GODINU,
ŽELI VAM INFORMATIVNI CENTAR ZA
OSOBE SA INVALIDITETOM "LOTOS" TUZLA!**

I. C. "Lotos"

